

ОСНОВНІ УЗАГАЛЬНЕНІ РЕЗУЛЬТАТИ

8-ГО АКАДЕМІЧНОГО МАРКЕТИНГОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВЕДІНКИ ПОКУПЦІВ «ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМЕРЦІЇ: ПОГЛЯДИ ТА ДОСВІД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ»

Кафедра маркетингу і бізнес-адміністрування
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ГО «Об'єднання маркетологів України»

Київ – 2024

В звіті представлені результати 8-го академічного маркетингового дослідження поведінки покупців, яке проводилося кафедрою маркетингу і бізнес-адміністрування Київського національного університету імені Тараса Шевченка спільно з ГО «Об'єднання маркетологів України» в листопаді – грудні 2023 р. Дослідження було спрямовано на визначення практики та поглядів студентської молоді стосовно використання ними штучного інтелекту в електронній комерції.

Електронна комерція (ЕК) — це вид діяльності, який включає купівлю, продаж, обмін товарів, послуг або інформації через електронні системи, такі як Інтернет та інші комп'ютерні мережі. Основною особливістю ЕК є використання цифрових технологій для проведення комерційних транзакцій, що дозволяє значно спростити та прискорити процес обміну товарами та послугами. Електронна комерція може включати в себе різноманітні форми, - електронну роздрібну торгівлю, електронні ринки, онлайн-аукціони та інші. **Штучний інтелект (ШІ)** в електронній комерції відноситься до використання машинного навчання, аналізу даних та інших технологій ШІ для автоматизації та покращення процесів купівлі та продажу в Інтернеті. Це включає персоналізацію користувацького досвіду, оптимізацію пошуку та рекомендацій продуктів, а також покращення взаємодії з клієнтами та оперативної ефективності. У електронній комерції використовуються різні види ШІ. Найбільш поширеними є наступні з них. **Розумний пошук**, який використовує алгоритми для складання пропозицій товарів на основі переваг та історії покупок користувача. **Чат-боти та віртуальні асистенти** забезпечують підтримку клієнтів та допомогу в процесі покупки. **Системи персоналізації** адаптують інтерфейси та контент веб-сайтів під уподобання користувача. **Візуальний пошук та розпізнавання зображень** дозволяють шукати продукти за допомогою зображень. **Прогностична аналітика** використовується для прогнозування можливих майбутніх покупок споживачів.

1. Опитування: організація, характеристика вибірки та питання, що досліджувалися

Інформація збиралась за допомогою Гугл-форм. Інтерв'ю проводили студенти економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, які вивчали курс «Ринкові дослідження» (професор кафедри маркетингу і бізнес-адміністрування, д.е.н., проф. Старостіна А.О.). Технічний координатор дослідження – експерт ГО «Об'єднання маркетологів України», к.е.н., доц.. Кравченко В.А.).

Вибірка формувалася із студентів українських університетів, які були друзями та знайомими інтерв'юєрів. Анкета респондентам надсилалася на їх електронні адреси. В опитуванні прийняли участь 684 студенти_ки, які купляли товари в Інтернет. Придатними для обробки виявилися 654 анкети. Опитування проходило в листопаді-грудні 2023 р. Результати опитування оброблялися в ПО Excel та SPSS.

Дослідження було спрямовано на отримання інформації з наступних питань:

1. товари та місця їх покупки шляхом ЕК;
2. досвід участі в ЕК;
3. ставлення респондентів та суспільної думки до використання ШІ в ЕК;
4. довіра до використання ШІ в ЕК;
5. мотиви використання ЕК;
6. ризики покупців в ЕК;
7. легкість та корисність використання ШІ в ЕК;
8. наміри та фактичне використання ШІ в ЕК.

2. Соціально-демографічні характеристики вибірки

Розподіл респондентів за статтю, віком, галузями знань, за якими навчаються, рівнем навчання, місцем проживання, типом житла та очікуваними доходами наведено нижче (рис. 1 – 7).

Розподіл респондентів за статтю наведено на рис. 1.

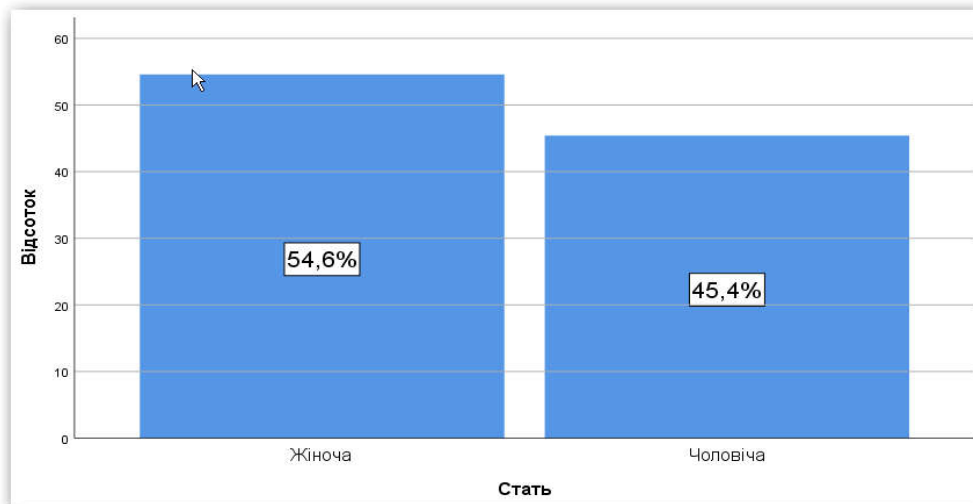

Рисунок 1. Розподіл респондентів за статтю (%)

Середній вік респондентів складає 20,74 роки, медіана – 20 років (рис. 2).

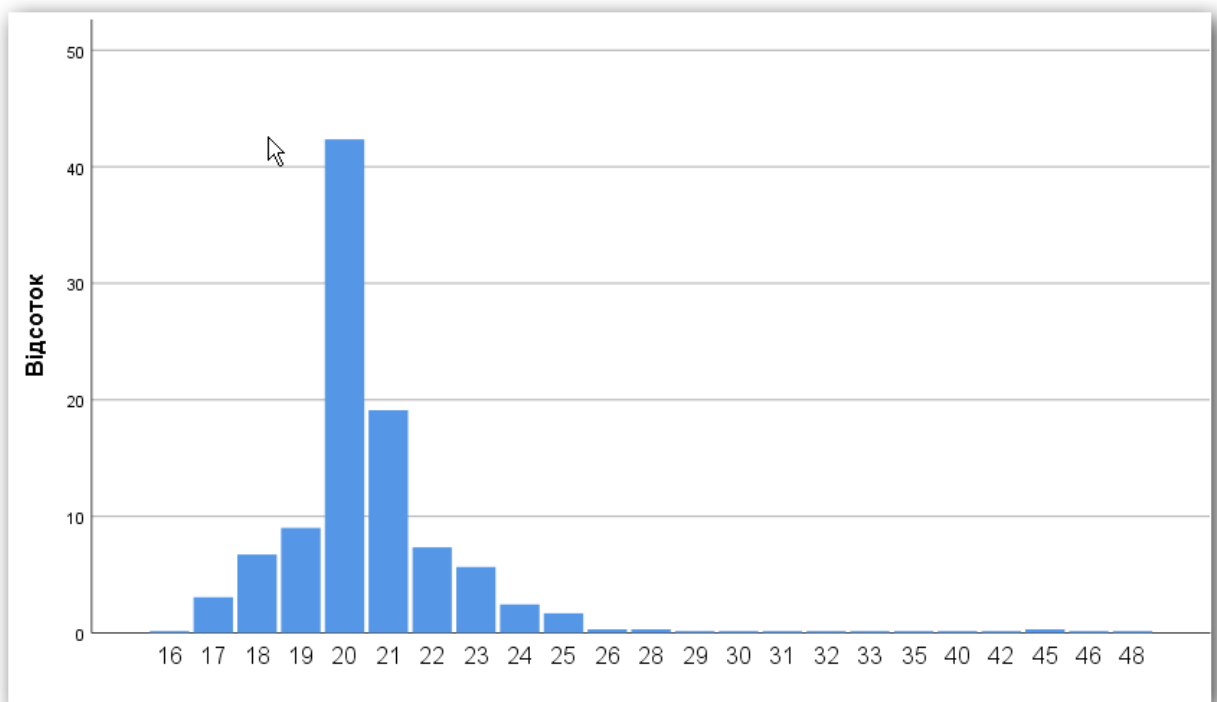

Рисунок 2. Розподіл респондентів за віком (%)

В опитуванні прийняли участь студенти_ки, які навчаються за спеціальностями, які охоплюють 25 галузей знань. Більше половини респондентів навчається на спеціальностях таких галузей, як «Управління та адміністрування» і «Соціальні та поведінкові науки» (рис.3)

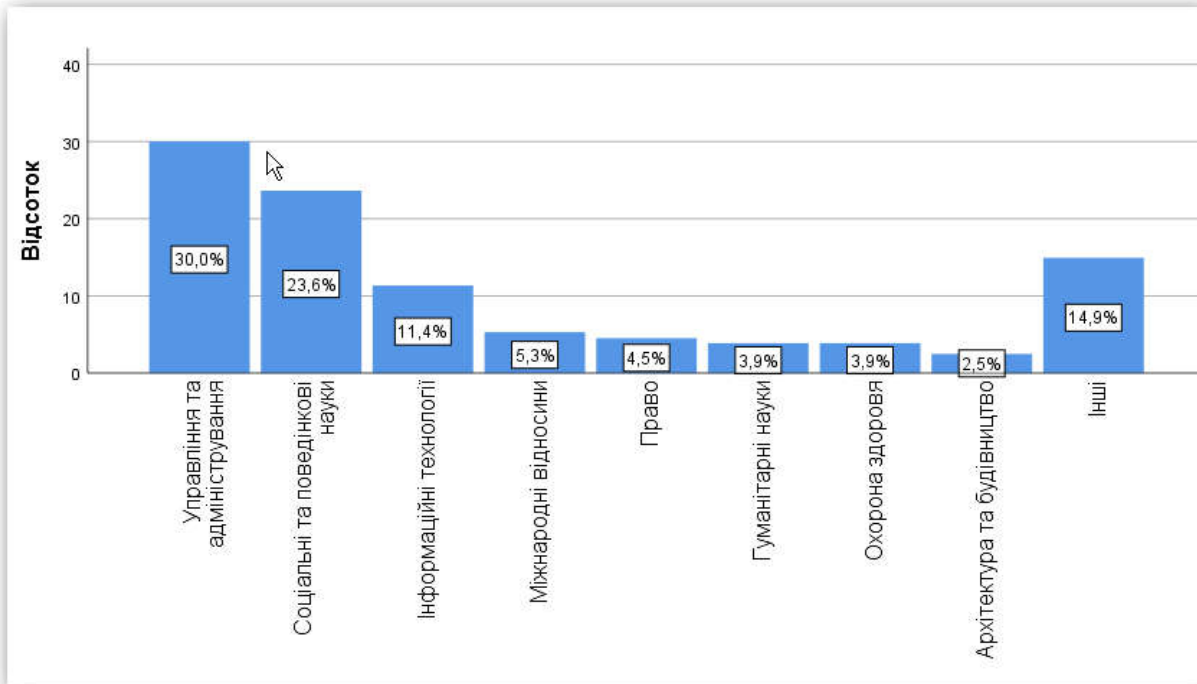

Рисунок 3. Галузі знань, на яких навчаються респонденти (%)

Майже 75 відсотків респондентів навчається на бакалавраті (рис. 4).

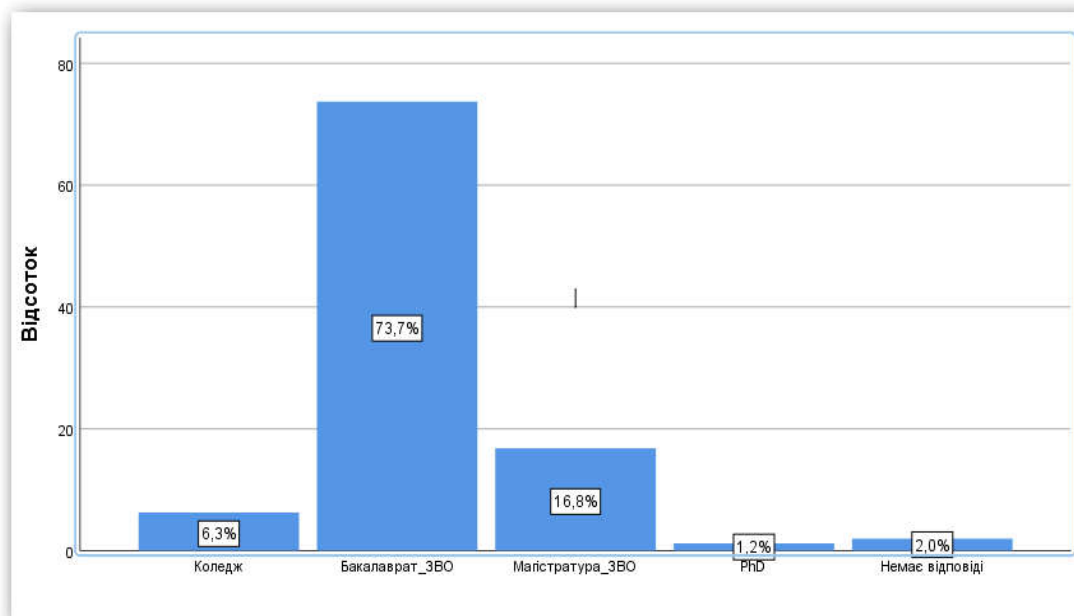

Рисунок 4. Рівні освіти респондентів (%)

ГО «Об'єднання маркетологів України»
Кафедра маркетингу і бізнес-адміністрування
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
З батьками/рідними мешкає 36 відсотків респондентів (рис. 5).

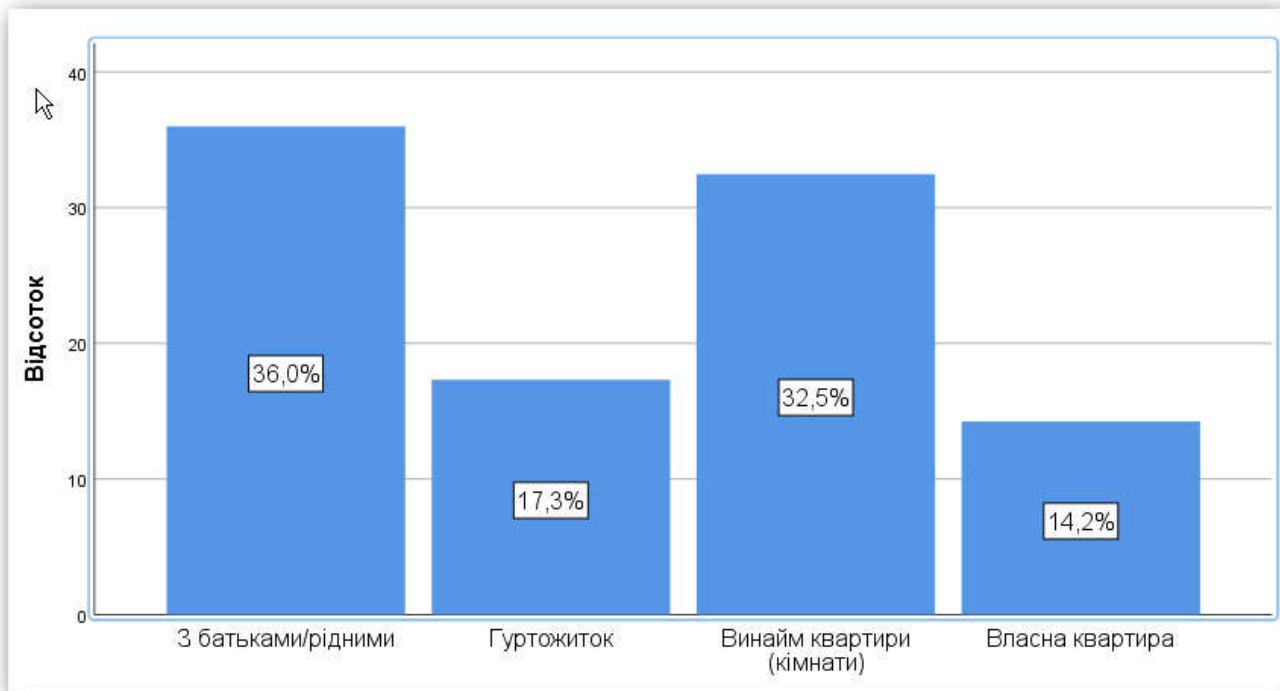

Рисунок 5. Тип місця проживання респондентів (%)

Більше всього респондентів мешкає в Києві (рис.6).

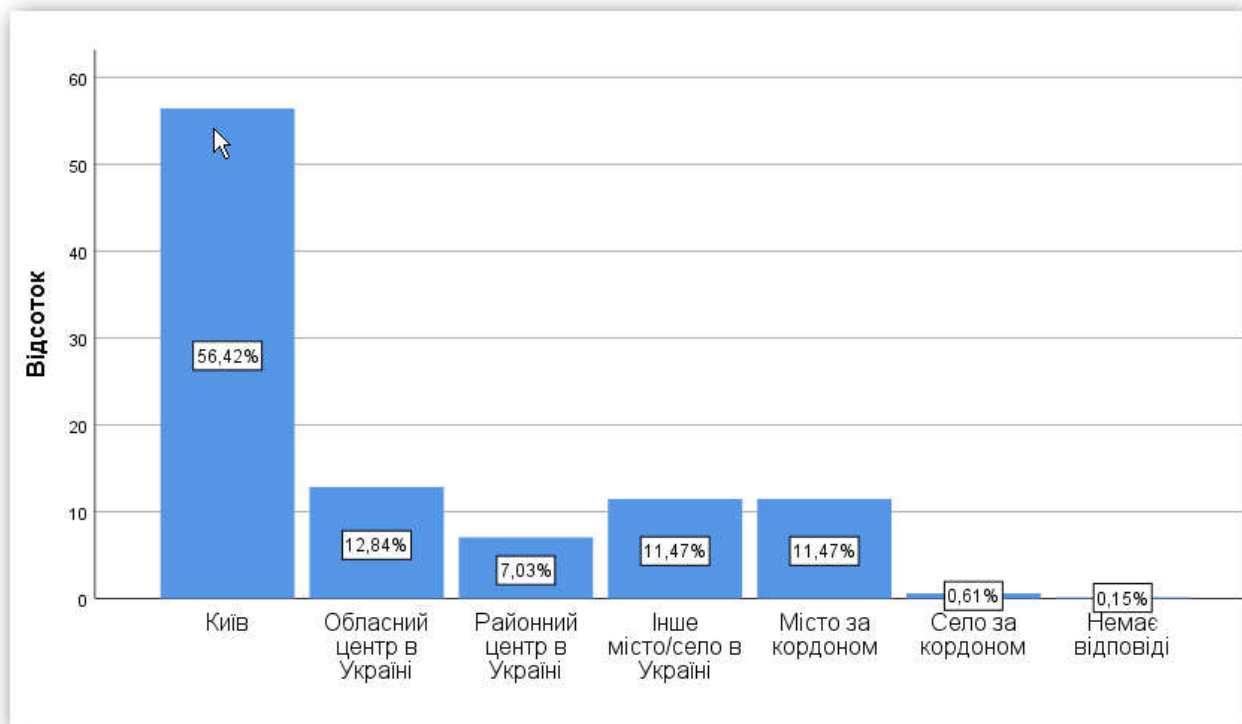

Рисунок 6. Географічне розташування респондентів (%)

Більше 60 % респондентів очікують, що їх реальні доходи в 2024 р. будуть більше, ніж в 2023 р. (рис. 7).

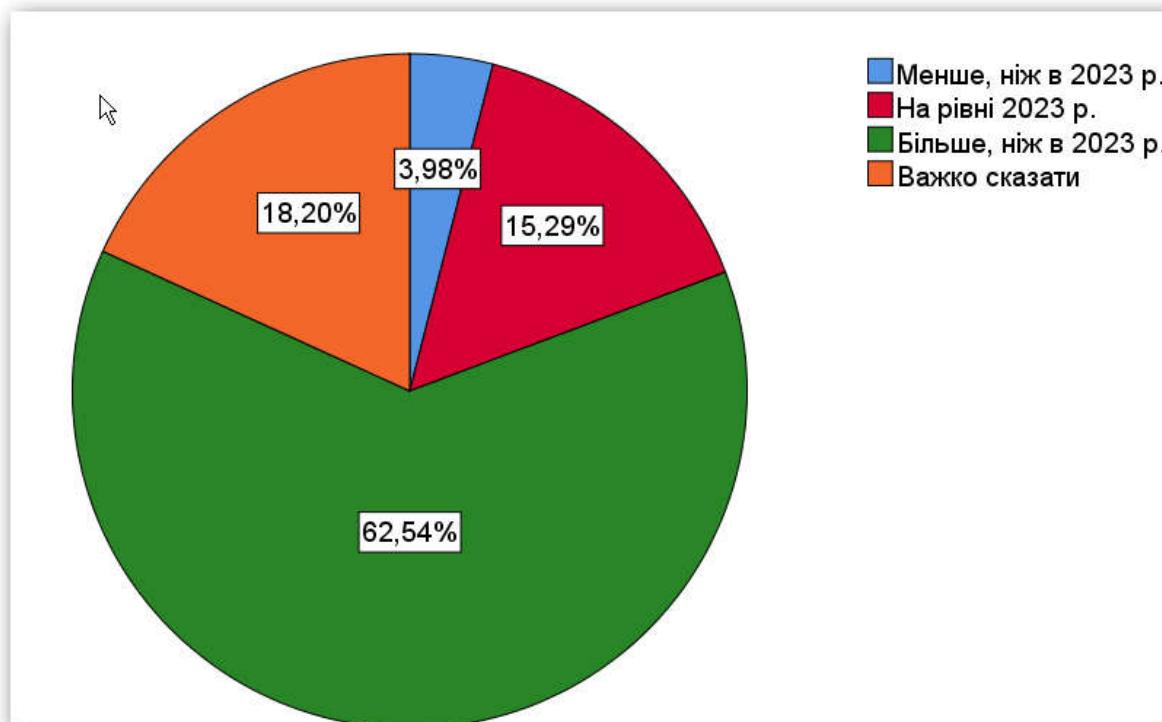

Рисунок 7. Очікування щодо реальних доходів в 2024 р. (%)

При цьому, чоловіки є більш впевненими та оптимістичними щодо перспектив зростання доходів, ніж жінки (табл. 1).

Таблиця 1. Оцінка респондентами рівня доходів в 2024 р. (%)

Оцінка рівня доходів	Стать	
	Жіноча	Чоловіча
Менше, ніж в 2023 р.	2,8	5,4
На рівні 2023 р.	18,5	11,4
Більше, ніж в 2023 р.	57,1	69,0
Важко сказати	21,6	14,1
Загалом	100,0	100,0

3. Основні результати опитування

2.1. ТОВАРИ ТА МІСЦЯ ЇХ ПОКУПКИ ШЛЯХОМ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Загалом респонденти купляли товари 29 категорій. Найбільш популярним товаром в електронній комерції є одяг, який в свою віртуальну корзинку поклали більше 67% опитаних (табл. 2).

Таблиця 2. Перша п'ятірка найбільш популярних товарів в електронній комерції (%)

Товари	Відсоток
Одяг	67,3%
Косметика і товари для догляду	24,3%
Смартфони, планшети, фотоапарати, відеокамери, годинники	23,4%
Товари для дому, подарунки	22,3%
Їжа та напої	17,9%

Перші п'ять місць покупки товарів в Інтернет мають наступний вигляд: українські маркетплейси (73,7 % респондентів), вебсайти українських продавців (64,8 %), Інстаграм (61,6 %), українські торговельні площадки типу С2С (36,5 %) та вебсайти іноземного продавця (32,1 %) (рис. 8).

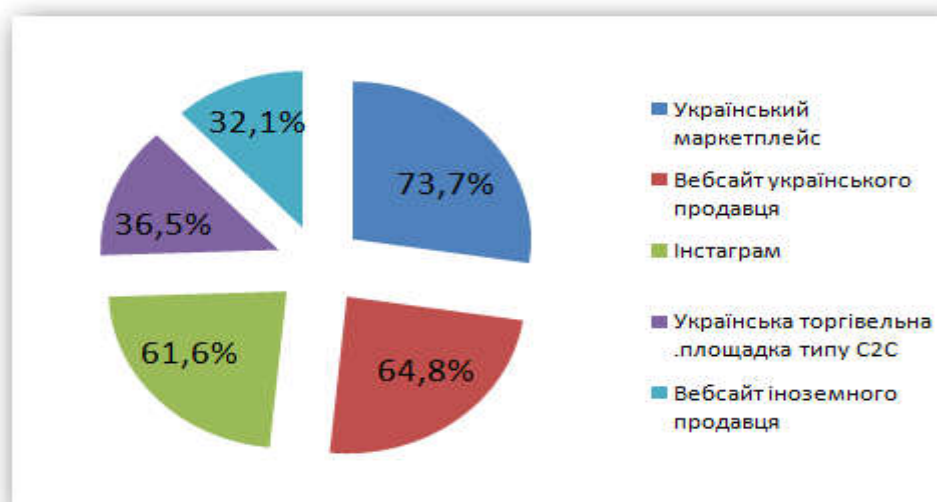

Рисунок 8. Основні місця покупки товарів в Інтернет (%)

2.2. ДОСВІД УЧАСТІ В ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Більше 36 % опитаних купляють товари в Інтернет більше 5 років (рис. 9).

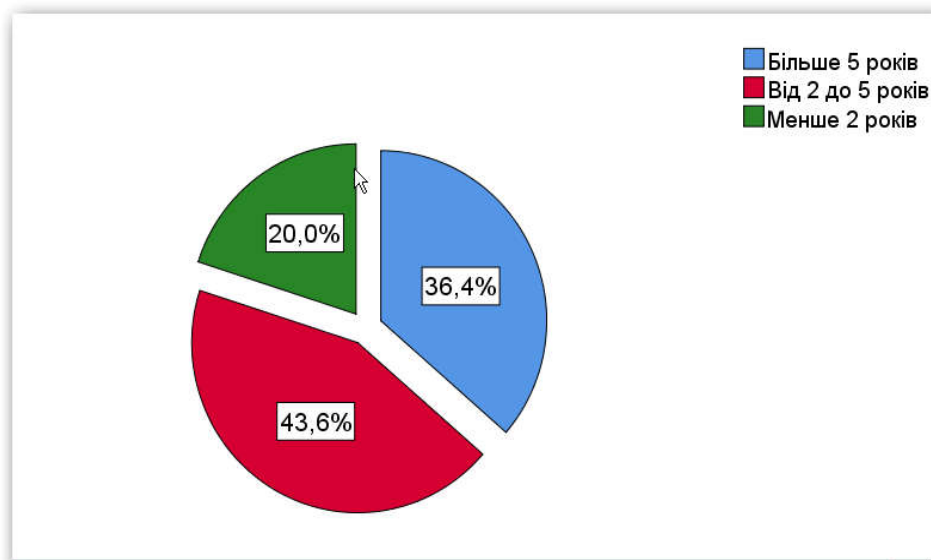

Рисунок 9. Досвід покупки товарів в Інтернет (%)

2.3. ДОВІРА ДО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Респонденти достатньо високо оцінили рівень своєї довіри до *рекомендацій* штучного інтелекту щодо їх потенційних покупок. Частка тих, хто довіряє йому в 1,65 рази перевищує часту опитаних, які не довіряють.

Суттєво меншою є довіра до штучного інтелекту з точки зору *обробки персональних даних*. В цьому випадку частка позитивних відповідей лише на 9 % перевищує частку негативних.

2.4. МОТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Використання інструментів багатовимірного факторного аналізу дозволило чітко з'ясувати групи студентської молоді, які відрізняються за мотивами покупок в Інтернеті. Перша група головним чином керується

раціональними мотивами в електронній комерції – зручність, можливість робити покупки за вигідними цінами та наявність різноманітності вибору товарів. Фактор, який об'єднує зазначені мотиви, пояснює 26% загальної дисперсії. Друга група орієнтується на **гедоністичні** мотиви – отримання задоволення від покупки, отримання відчуття відкритості та нового досвіду, зменшення тривожного стану. Фактор, який об'єднує ці мотиви, пояснює 20% загальної дисперсії. Третя група переслідує **суспільнозначимі** цілі – вони надають перевагу магазинам, які допомагають ЗСУ, місцевим компаніям, займаються благодійністю та дотримуються екологічних стандартів. Фактор, який об'єднує зазначені мотиви, пояснює 28% загальної дисперсії (рис. 10).

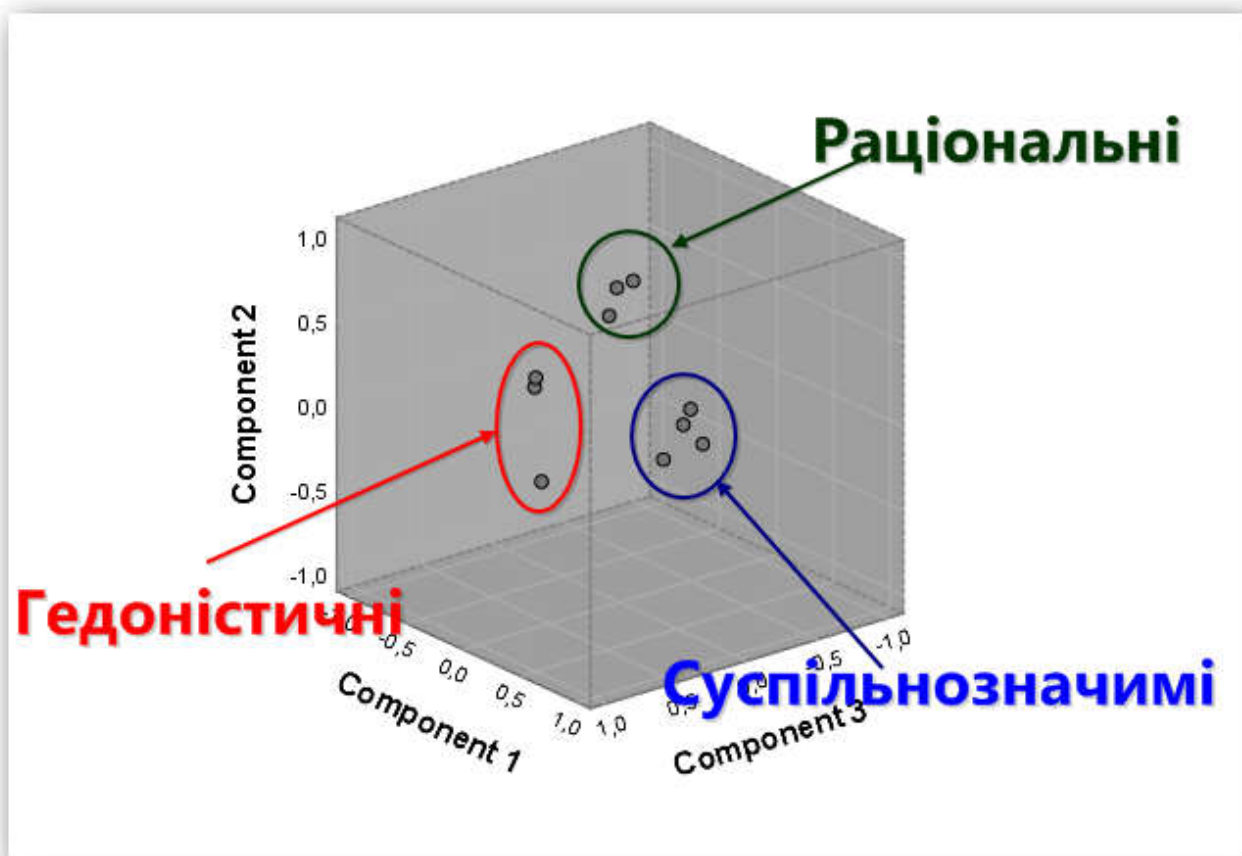

Рисунок 10. Мотиви для участі в Інтернет-комерції

2.5. РИЗИКИ ПОКУПЦІВ ЕЛЕКТРОННІЙ КОМЕРЦІЇ

Дослідженню ризиків використання штучного інтелекту в електронній комерції був при свячений окремий розділ анкети, який складався з 42 питань, згрупованих за окремими 8 видами ризиків покупців. Ризики стосуються всіх сфер покупки, доставки та споживання товарів, придбаних за допомогою електронної комерції. Група питань про *функціональну сферу* охоплюють ризики, пов'язані із низькою якістю товарів, оманливим описом товарів продавцями, недотриманням стандартів виробництва товарів. *Фінансова сфера* прояву ризиків охоплює ризики шахрайських транзакцій, наявності прихованих комісій і зборів, безпеку платіжної інформації, неповернення коштів у разі відмови від покупки, наявність оманливої цінової практики (маніпуляція знижками, наявністю товарів тощо). *Гарантійна сфера* та *сфера доставки товарів* охоплює всі основні проблеми, які можуть виникнути в них. В сфері ризиків *погіршення здоров'я* респондентам пропонувалось оцінити проблеми, які можуть виникнути в зв'язку із використання електронних гаджетів, - а саме, проблеми із зором, психічним самопочуттям, малорухливістю тощо. Ризики втрати персональних даних є характерною особливістю саме електронної комерції. Їх оцінка складалася із відповідей на 5 питань анкети. Сфера *соціальних ризиків* стосувалася того, як оточуючі сприймають практику Інтернет-покупок респондентів. Остання група питань охоплювала сферу *психологічного самопочуття* опитуваних в зв'язку із онлайн-покупками, - чи відчувають вони стрес, розчарування, сумніви тощо.

Агреговані результати оцінок респондентів цих ризиків наведені на рис. 11. На ньому можна побачити 3 групи ризиків. В 1-й групі знаходяться фінансові і функціональні ризики (оцінка коливається в межах 3,6 балів). Вони традиційно займають перші місця серед всіх ризиків покупців¹. В 2-й групі знаходяться

---

¹ Старостіна, А., Кравченко, В., Журило, В., Теплюк, М., & Дьоміна, О. (2022). Online Shopping Perceived Risks During the COVID-19 Pandemic: On the Student's Case for the Apparel

ризиків, пов'язані із процесом купівлі товарів і комунікацією із продавцем – їх доставка, передача персональних даних і можливі гарантійні проблеми (оцінка коливається в межах 3,3 – 3,4 балів). В 3-й групі знаходяться ризики, які так або інакше відносяться до сфери суб'єктивної самооцінки покупця свого здоров'я, психологічного стану і взаємовідносин з оточенням (оцінка коливається в межах 2,13 – 2,53 балів).

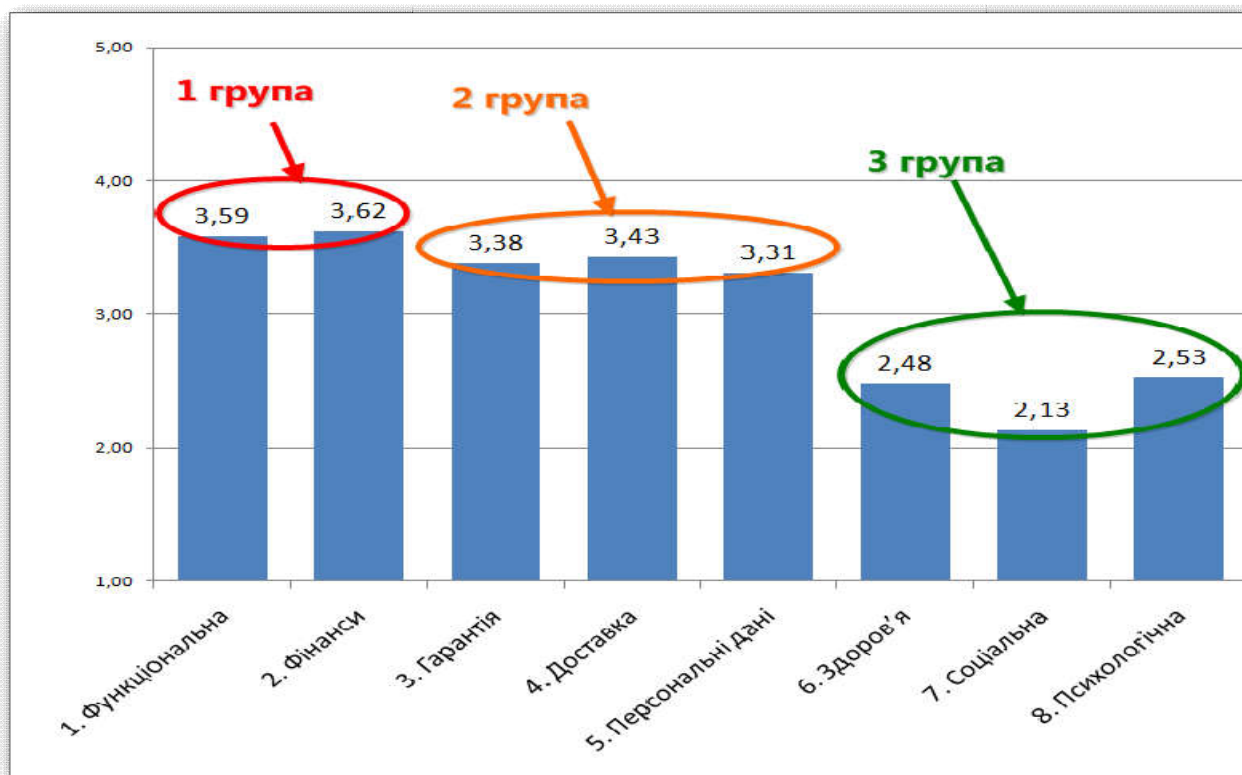

Рисунок 11. Рейтинг ризиків електронної комерції (сфери, за 5-бальною шкалою)

and Footwear. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 3(44), 100-108. <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3771>; Старостіна, А., Кравченко, В., Руденко Н. (2023). Управління ризиками Інтернет-покупок під час пандемії КОВІД-19: поведінка студентської молоді на ринку косметики, парфумерії та засобів догляду. In *Реформування міжнародних економічних відносин і світового господарства в сучасних умовах: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 24 березня 2023 р.: 138–142.* Ужгородський національний університет.

2.6. ВІДНОШЕННЯ ДО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМЕРЦІЇ

Респонденти загалом позитивно відносяться до використання штучного інтелекту в електронній комерції. Узагальнена оцінка за 7 параметрами складає 3,13 бала. Найбільшу оцінку вони виставили комфортності його використання для персоналізації особистого досвіду покупок в інтернет-магазинах, - 3,57.

При цьому, більше половини респондентів (51,1%) погодилися з твердженням про те, що інструменти штучного інтелекту підштовхують покупців робити непотрібні їм покупки (рис. 12).

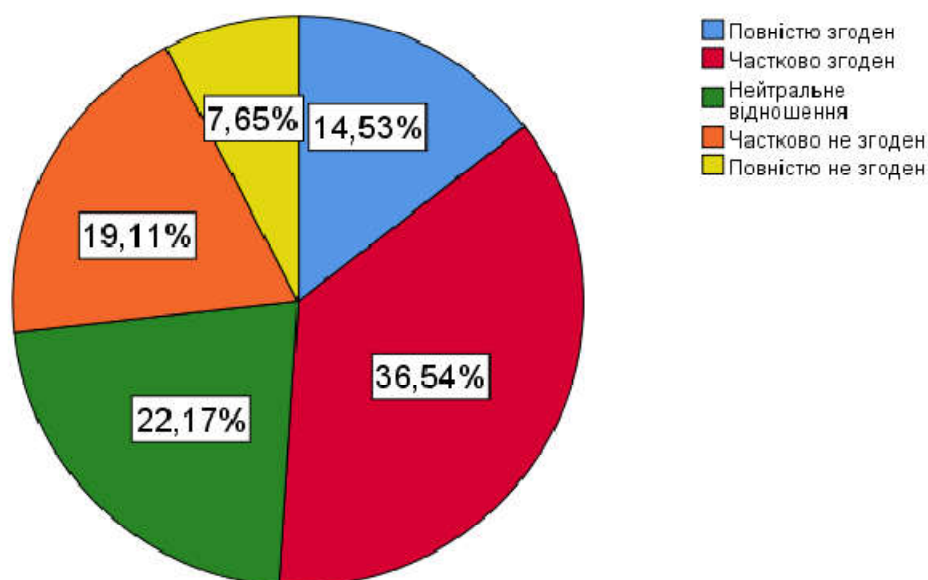

Рисунок 12. Відношення до твердження: «Використання штучного інтелекту в електронній комерції підштовхує робити непотрібні покупки» (%).

2.7. ЛЕГКІСТЬ ТА КОРИСНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМЕРЦІЇ

Відповіді респондентів демонструють, що використання штучного інтелекту в електронній комерції є легким для них та не викликає труднощів. Узагальнена оцінка відповідей за 4 питаннями складає 3,78 бали. При цьому оцінка за кожним питанням не є нижчою за 3,65 бали. Найвища оцінка належить

інтуїтивно зрозумілій навігації на платформах електронній комерції за допомогою штучного інтелекту – 3,91.

Узагальнена оцінка корисності використання штучного інтелекту в електронній комерції за 5 питаннями) є дещо нижчою за оцінку легкості і складає 3,47 бали. Найвища оцінка (3,61) належить допомозі інструментів штучного інтелекту порівнювати та оцінювати товари з метою їх кращого вибору.

Між зазначеними 2 параметрами легкості і корисності використання штучного інтелекту електронній комерції (інтуїтивно зрозумілій навігації і допомозі ШІ порівнювати і оцінювати товари) спостерігається слабка кореляція, про що свідчить значення коефіцієнту Спірмена, який дорівнює 0,377 ($p=0,000$).

2.8. НАМІРИ ТА ФАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМЕРЦІЇ

Наміри до використання штучного інтелекту вимірювалися в анкеті за 5 параметрами. Узагальнена оцінка є позитивною і дорівнює 3,17 бали. Окрема оцінка щодо намірів до використання персоналізованих рекомендацій штучного інтелекту при покупках в Інтернеті дорівнює 3,37.

Фактичне використання штучного інтелекту вимірювалося в анкеті за 5 параметрами. Узагальнена оцінка є позитивною і дорівнює 3,23 бали. Окрема оцінка щодо фактичного використання системи рекомендацій штучного інтелекту при покупках в Інтернеті дорівнює 3,33.

Між зазначеними 2 параметрами намірів та фактичного використання системи рекомендацій штучного інтелекту в електронній комерції спостерігається середня кореляція, про що свідчить значення коефіцієнту Спірмена, який дорівнює 0,520 ($p=0,000$).

Результати проведеного дослідження будуть взяті до уваги в діяльності ГО «Об'єднання маркетологів України» і в навчально-науковій роботі кафедри маркетингу і бізнес-адміністрування Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а також будуть спрямовані до засобів масової інформації, зацікавлених громадських організацій та відповідних органів влади з метою врахування при розробці напрямів державної політики управління соціально-економічним розвитком України.

Організатори опитування та автори звіту:

Старостіна А.О. - співголова ГО «Об'єднання маркетологів України», д.е.н., проф. кафедри маркетингу і бізнес-адміністрування Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Руденко Н.В., завідувачка кафедри маркетингу і бізнес-адміністрування Київського національного університету імені Тараса Шевченка, к.е.н., доц.

Кравченко В.А. - експерт ГО «Об'єднання маркетологів України», к.е.н., доц.

Цитування звіту:

Старостіна А. О., Руденко Н.В., Кравченко В. А. Основні узагальнені результати 8-го академічного маркетингового дослідження поведінки покупців «Штучний інтелект в електронній комерції: погляди та досвід студентської молоді» (січень 2024 р.). ГО «Об'єднання маркетологів України», Київ, 2024. 15 с.
<https://omu.marketing/osnovni-uzagalneni-rezultaty-8-go-akademichnogo-marketyngovogo-doslidzhennya-povedinky-pokupcziv-shtuchnyj-intelekt-v-elektronnij-komercziyi-poglyady-ta-dosvid-studentskoyi-molodi>